

‘Vermogen is brandstof. Hoe meer brandstof, hoe groter het ontploffingsgevaar’

De advocaten Ann Maelfait en Anton van Zantbeek. ©Josefien Tondeleir

PETRA DE ROUCK

12 juni 2025 05:30

Een goede vermogensplanning gaat over veel meer dan juridische documenten, zoals een testament, schenking of zorgvolmacht. ‘Het is de kunst om een evenwicht te vinden tussen de verschillende bezorgdheden.’

De advocaten Ann Maelfait en Anton van Zantbeek begeleiden al meer dan 20 jaar grote vermogens en familiale ondernemingen. Van structurering en vermogensplanning over conflictbeheersing tot gerechtelijke procedures. Vaak in een internationale en dus complexe context. Door de jaren heen zagen ze de

wetgeving en de fiscaliteit meermaals aangepast worden. En recent kregen zich nog concurrentie uit onverwachte hoek. Wie zijn vermogens- en familiesituatie ingeeft, krijgt van ChatGPT een voorstel voor een vermogensplanning.

Estate Planning

BIJLAGE BIJ DE TIJD VAN 12 JUNI 2025

Heeft de komst van AI een impact op uw werk?

Ann Maelfait: ‘Ons advies begint niet meer met de uitleg van de basisprincipes, maar dat maakt het net moeilijker. Mensen hebben al een en ander gelezen, maar dat klopt vaak niet volledig. Zo haalt artificiële intelligentie geregeld Belgische en Nederlandse regels door elkaar. We moeten dat dan bijsturen.’

Waarom is een degelijke vermogensplanning belangrijk, en zeker voor grote vermogens?

Anton van Zantbeek: ‘Er zijn veel antwoorden mogelijk. Het belangrijkste? Vermogen is brandstof voor discussies. Hoe meer brandstof, hoe groter het ontploffingsgevaar. De wet voorziet in de *default* regeling, die gebaseerd is op de grootste gemene deler van iedereen. Dat is goed voor de meeste mensen, maar niet voor mensen die niet aan de grootste gemene deler beantwoorden. Denk maar aan nieuw samengestelde gezinnen of extreem vermogende families.’

Maelfait: ‘Grote vermogens zijn doorgaans ook complexer samengesteld en internationaal gestructureerd. Niet zelden zijn het ondernemers die veel risico's genomen hebben. Het bedrijf is niet alleen een onderdeel van het vermogen, ook de bezorgdheid over de continuïteit van het bedrijf speelt. En er zijn vaak nog andere stakeholders dan diegene die het vermogen bezitten.’

Hoe oud zijn de mensen die bij u over de vloer komen om een planning uit te werken?

Maelfait: ‘Onlangs was er iemand van 80 jaar, we worden steeds ouder. Maar vaak zijn het late vijftigers en prille zestigers. Zeker na de verkoop van hun bedrijf.’

Van Zantbeek: ‘Eigenlijk is vermogensplanning iets van alle leeftijden. Wel verandert de smaak naarmate men ouder wordt. Het begint met jongeren die aan huwelijksvoorwaarden en eventueel een vangnettestament denken, over een serieus testament met een

vangnetplanning richting schenking en een zorgvolmacht om dan uiteindelijk op latere leeftijd naar de *fully fledged* schenkingen naar de volgende generatie te gaan.'

Wat zijn de belangrijkste bezorgdheden van iemand die een planning wil?

Maelfait: 'Er is nooit één bezorgdheid. Het is de kunst is om goed te luisteren en een evenwicht te vinden tussen de verschillende bezorgdheden. In veel gevallen is de bezorgdheid nummer één de partner beschermen, maar dan zonder de kinderen tekort te doen. Zeker in stiefoudernalatenschappen moet een balans gezocht worden tussen de verzorgingsgedachte voor de nieuwe partner en de overdracht van vermogen binnen de bloedlijn.'

Het Chinese spreekwoord zegt dat mensen vallen over molshopen, niet over bergen.

ANTON VAN ZANTBEEK
ADVOCAAT

Van Zantbeek: 'Vaak moeten we een stukje naïviteit wegnemen. Mensen willen bijvoorbeeld een schilderij, juwelen, een oldtimer of een vakantiewoning met veel emotionele waarde mordicus in de familie houden. Maar aan wie geef je het dan? Dat is een bron van discussie. Het Chinese spreekwoord zegt dat mensen vallen over molshopen, niet over bergen. Dat gaat dan over

dat ene object. Dan zijn we eerder een klankbord om te zeggen dat het wellicht beter is om te verkopen. Dat is emotioneel zwaar, maar vermijdt discussie tussen de kinderen. Het levenswerk hoeft overigens niet noodzakelijk onmiddellijk verkocht te worden. Met een planning kan dat bij of na het overlijden.'

Maelfait: 'De emotie is een aspect dat bij de planning vaak vergeten wordt. De juridische documenten die we opmaken zijn heel sec en die staan niet stil bij de emoties die erachter zitten en die eruit voortvloeien.'

Belandt u vaak in familieruzies?

Maelfait: 'Er zijn families waarmee het zeer goed gaat, maar we merken door de jaren heen meer en meer discussies. De wereld is veranderd, het individualisme is op alle vlakken groter geworden. Mensen communiceren niet meer op dezelfde manier, ze zien elkaar minder. Er zijn meer internationale huwelijken, kinderen die in het buitenland wonen of buitenlandse bezittingen. Niet alleen de fysieke afstand is groter, ook de familiale banden zijn minder statisch.'

Van Zantbeek: ‘De internationalisering maakt de zaken complexer. Voor inkomstenbelastingen zijn er internationale afspraken. Ook voor huwelijksvermogens- en erfrecht en allerhande andere civiele domeinen is er een internationaal kader of wordt eraan gewerkt. Maar voor erf- en schenkbelastingen is er geen enkele uniformisering, integendeel. De regelgeving in het ene land vertrekt van de woonplaats van diegene die nalaat, de andere van waar de begunstigde woont. Soms is de ligging van de goederen bepalend. Daardoor worden vermogens vaak dubbel en soms zelfs drie keer belast.’

De familiebanden zijn minder hecht. Gaan sommigen zover dat ze een kind willen onterven?

Maelfait: ‘Soms horen we een herhaalde vraag voor onterving van vijftigers en zestigers wegens een specifieke reden. Maar we zien dat soms ook bij tachtig- en zelfs negentigplussers. Ze willen hun kind onterven omdat het dit en dat niet doet. Heel soms willen oudere mensen een planning als een strafinstrument gebruiken. Dan moeten we proberen de balans terug te vinden.’

‘Regelmatig krijgen we ook de vraag om een schenking terug te draaien, omdat ze vinden dat de zoon of dochter niet dankbaar is. Maar een schenking is in principe, behalve tussen echtgenoten, niet herroepbaar.’

De fiscaliteit drijft mensen in de richting van een schenking en dat vinden we niet altijd een goede zaak. Er zijn ook alternatieven. Met een zorgvolmacht kan je een planning en dus ook een schenking in extremis voorzien.

ANN MAELFAIT
ADVOCAAT

Fiscaal zijn schenkingen vaak interessanter dan een erfenis. Zijn schenkingen standaard een onderdeel van planningen?

Maelfait: ‘De fiscaliteit drijft mensen in de richting van een schenking en dat vinden we niet altijd een goede zaak. Er zijn ook alternatieven. Met een zorgvolmacht kan je een planning en dus ook een schenking in extremis voorzien. Dat is wat in de overgrote meerderheid van de gevallen gebeurt. Als iemand op sterven ligt, worden wij en de notaris gebeld. De vangnetplanning - we noemen dat de parachute - wordt

opengetrokken en op dat moment wordt via de zorgvolmacht geschonken. Natuurlijk, als iemand plots sterft, helpt een zorgvolmacht niet, maar kan een erfbelastingverzekering soelaas brengen.’

Is de zorgvolmacht een essentieel onderdeel bij alle planningen?

Maelfait: ‘Zeker. Iedereen heeft een zorgvolmacht en omdat iedereen ze heeft is het alsof dat gemakkelijk is. Maar we zien veel zorgvolmachten die niet optimaal opgemaakt zijn. Eens de zorgvolmacht gebruikt moet worden, komt men tot het besef dat de parachute niet werkt. Bijvoorbeeld als een kind een zorgvolmacht krijgt, vergeet men soms een ad-hocvolmachthouder aan te duiden om schenkingen te kunnen doen aan dat kind. Een volmachthouder kan nooit aan zichzelf schenken.’

‘Er moet ook meer aandacht zijn voor wie de zorgvolmacht krijgt. In juridische procedures merken we soms dat er misbruik wordt gemaakt van de zorgvolmacht.’

Maken vermogende mensen zich zorgen over de vraag of de volgende generatie met de rijkdom kan omgaan?

Van Zantbeek: ‘Een schrik van rijke mensen is dat de tweede generatie het vermogen misschien nog wel in stand zal houden, maar dat de derde het verbrast. Dat is jammer genoeg iets dat effectief gebeurt.’

Maelfait: ‘We krijgen almaar meer vragen van ouders om met de kinderen en de kleinkinderen te praten, hen meer uitleg te geven en ze op te leiden. Dan moeten we bijvoorbeeld uitleggen wat er fout kan lopen als ze zonder huwelijkscontract trouwen.’

We zien veel zorgvolmachten die niet optimaal opgemaakt zijn. Een volmachthouder kan nooit aan zichzelf schenken.

ANN MAELFAIT
ADVOCAAT

‘Er zijn mogelijkheden zodat de volgende generatie maar geleidelijk over het vermogen kan beschikken. In zowel een schenkingsakte als in een testament kunnen bewindsclausules opgenomen worden. Dan moet de begunstigde dulden dat het beheer gedurende een bepaalde tijd door iemand anders gedaan wordt. Dat kan ingegeven zijn door de vrees dat een erfgenaam een Ferrari zal kopen, maar vaak zijn onze bewindsclausules bedoeld om de legataris te begeleiden en op te leiden om de juiste

beslissingen te nemen. Zo kan er bepaald zijn dat het kind vanaf 18 informatie krijgt over de beslissingen die genomen worden, om vanaf 23 jaar betrokken te worden bij die beslissingen. Er kunnen ook delen vrijgegeven worden voor bijvoorbeeld een opleiding of huis, om dan vanaf 30 jaar het roer helemaal over te nemen.’

Kan je op beide oren slapen eens je een goede planning hebt uitgewerkt?

Van Zantbeek: ‘We grappen soms dat je bij ons alleen klant kan worden als je jaarlijks terugkomt. Mensen antwoorden dan soms dat dat is om meer te kunnen factureren. Maar het is echt nodig om je planning op te volgen. De levenssituatie en de noden veranderen. Mensen kunnen ook van gedacht veranderen. Dat is allemaal prima. Veel problematischer is de volatiliteit van de wetgeving. Het is typisch Belgisch dat de spelregels veranderen terwijl het spel gespeeld wordt. De nieuwe wetgeving is ook van toepassing op oude plannings, zodat die bijgestuurd moeten worden.’

‘Fiscaal is dat net hetzelfde. De Vlaamse Belastingdienst lijkt - denken we - wat te veel steroïden te hebben genomen. Vaak worden heel klassieke vermogensplanningen betwist. Als je bijvoorbeeld een schenking met controlevoorboud doet, krijg je bij een overlijden een aanslagbiljet waarop staat dat er nog gecheckt zal worden op fiscaal misbruik.’

Maelfait: ‘Ook de *housekeeping* na de planning is belangrijk. We zien bijvoorbeeld maatschappen waar de notulen niet in orde zijn. Of schenkingen die niet meer aangetoond kunnen worden, omdat er geen rekeninguittreksels meer zijn. Dan maak je het de Vlaamse Belastingdienst natuurlijk gemakkelijker om de vermogensplanning te betwisten.’

Waarover krijgt u de jongste tijd veel vragen?

Maelfait: ‘We voelen een zeer grote zenuwachtigheid over het gunstregime van de familiale ondernemingen en meer specifiek het vastgoed in die familiebedrijven. In het Vlaamse regeerakkoord is een aanpassing voorzien. Na een Gents arrest waarbij een slager zijn vastgoed via het gunstregime belastingvrij kon schenken of kon laten vererven is daar veel ophef over ontstaan. De Vlaamse Belastingdienst controleert streng op vastgoed in familiebedrijven.’

Van Zantbeek: ‘Vlaanderen is al zo’n dertig jaar bevoegd voor familiale ondernemingen en we denken dat de wetgeving al evenveel keer is aangepast. Ondernemers hebben nood aan een stabiel, redelijk en werkbaar kader en geen diffuus flipflopkader. Als men het vastgoed zo onredelijk blijft aanpakken, zullen nog meer investeerders afhaken. Dat maakt de woningnood in Vlaanderen alleen maar groter en er komt minder vastgoed - vaak ook in het sociale segment - te huur of te koop.’

Het onduidelijke fiscale klimaat veroorzaakt zenuwachtigheid. We hebben al veel de vraag gekregen of het niet beter is om naar het buitenland te verhuizen.

ANTON VAN ZANTBEEK
ADVOCAAT

En de aangekondigde meerwaardebelasting?

Van Zantbeek: 'Uiteraard, ook daartegen loopt iedereen storm, hoewel we er nog weinig over weten. Het onduidelijke fiscale klimaat veroorzaakt zenuwachtigheid. We hebben al veel de vraag gekregen of het niet beter is om naar het buitenland te verhuizen.'

Zijn mensen echt bereid fysiek te verhuizen om hun vermogen

veilig te stellen?

Van Zantbeek: 'Zeker. Verhuizen klinkt eenvoudig, maar het is een van de moeilijkste plannings. Fysiek verhuizen om uw vermogen veilig te stellen helpt overigens niet, omdat het vermogen zelf dan nog in België zit. Je moet echt alles mee verhuizen. Wie een bedrijf in België heeft, kan dat niet zomaar verplaatsen. Daarbij komt dat verhuizen ook met een zware maar vaak onderschatte privétoel komt.'

Hebt u een opvallende of een gekke planning gedaan?

Van Zantbeek: 'Een hele erfenis naar de kat of de hond hebben we nog niet gehad. Wel hebben we tal van andere opvallende plannings gedaan, maar daarover kunnen we helaas niets vertellen.'

Maelfait: 'Af en toe gaat het over de geheime kantjes van het leven, met bijvoorbeeld verborgen liefdes of buitenechtelijke kinderen. Maar discretie is in ons vak heel belangrijk. We zullen veel geheimen meenemen in ons graf. Op de kaft van onze dossiers staan bijvoorbeeld geen namen maar nummers. Niet omdat onze klanten nummers zijn voor ons, wel om hun discretie altijd en overal te waarborgen.'